

## **ДО ПИТАННЯ ПРО СХИЛЯННЯ ЯК ОЗНАКУ ЗАГАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

**Любчик Васирина Миколаївна**

*аспірантка кафедри кримінально-правових дисциплін  
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ  
м. Дніпро, Україна*

Розуміння та застосування кримінального закону загалом неможливо без чіткого уявлення про складові його правових інститутів, що містяться в кримінально-правових положеннях та нормах. Невизначеність і безсистемність кримінального закону тягне за собою проблеми та помилки в його тлумаченні та застосуванні і, як наслідок, неефективність кримінально-правового впливу. Так, аналіз чинного кримінального законодавства, практики його застосування та кримінально-правової теорії свідчить, що ціла низка тих, що містяться в законі положень, понять та термінів потребує більш детального дослідження. У рамках цієї статті, ми звернемо увагу, на таке поняття як схиляння, що виступає ознакою положень Загальної частини КК України.

Аналіз положень Загальної частини Кримінального кодексу України вказує на те, що схиляння, як ознака, відтворюється у характеристиці такого виду співучасників, як підбурювач, а також виступає ознакою у визначенні випадків застосування спеціальної конфіскації.

Розкриття сутності та змісту схиляння як ознаки підбурювача вимагає звернення до цього виду співучасника. Згідно ч. 4 ст. 27 КК України підбурювачем є особа, яка умовлянням, підкупом, погрозою, примусом або іншим чином схилила іншого співучасника до вчинення кримінального правопорушення [1]. Цей вид характеризується самостійними рисами, що усувають можливість визнати його організатором, пособником чи виконавцем. Виходячи із законодавчого визначення поняття підбурювача можна зробити висновок, що обов'язковою умовою підбурювання визнається схиляння іншої особи до вчинення кримінального правопорушення. А термін «схилити» позначає: «...переконати у необхідності якого-небудь вчинку, рішення». Підбурювач докладає певних зусиль, вживає певних заходів для навіювання в свідомість іншої особи думки про вчинення конкретного кримінального правопорушення. Під схиленням розуміється збудження у будь-якої людини думки про бажаність, необхідність і вигідність вчинення кримінального правопорушення. При цьому схиляння до

кримінального правопорушення має бути реальним та успішним. Тлумачення «схиляння» на жаль не закріплені у діючому КК України, проте це поняття розкривається у науково-практичних коментарях, які опубліковані після набрання чинності КК України 2001 р. Аналіз науково-практичних коментарів до Кримінального кодексу України вказує на те, що майже всі підходи щодо роз'яснення змісту поняття «схиляння» однастайні. А саме, під підбурювачем визнається особа, яка схилила іншого співучасника до вчинення злочину. Схиляння до вчинення злочину передбачає збудження бажання (переконання у бажаності, вигідності, потребі), викликання рішимості або зміцнення наміру іншого співучасника вчинити злочин [2; 3; 4].

Крім, ч. 4 ст. 27 КК України у Загальній частині КК України схиляння, як ознака закріплена у ст. 96<sup>2</sup> КК України «Випадки застосування спеціальної конфіскації». Так, у п. 2 ч. 1 ст. 96<sup>2</sup> КК України визначено, що спеціальна конфіскація застосовується у разі, якщо гроші, цінності та інше майно: призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення. Отже, серед інших ознак зазначених у ч. 1 ст. 96<sup>2</sup> КК України, нашої уваги привертає наявність у п. 2 ч. 1 ст. 96<sup>2</sup> КК України ознаки «схиляння». Вище ми вже надавали поняття «схиляння» під яким розуміються будь-які умисні дії, спрямовані на те, щоб збудити в іншої особи бажання чи добитися від неї згоди вчинити кримінально каране діяння (умовляння, підкуп, пропозиції, порада, переконання, примушування, погрози, застосування насильства тощо). Отже, такі дії загалом є своєрідним підбурюванням до вчинення кримінального правопорушення (ч. 4 ст. 27 КК України). Однак винуватий може бути і виконавцем кримінального правопорушення – у випадках, якщо особа, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, була в стані неосудності чи не досягла віку кримінальної відповідальності. Окрім того, закон розрізняє майно, що призначалося (винуватий планував його використовувати), і майно, що використовувалося (реально застосовувалося) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення. Це дозволяє зробити висновок, що коментоване положення статті (про схиляння) не слід розуміти буквально, як підбурювання до вчинення кримінального правопорушення, коли підбурювач фактично схилив іншого співучасника до вчинення кримінального правопорушення. Тобто не вимагається аби адресат схиляння насправді вчинив кримінальне правопорушення. Також необхідно мати на увазі: відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 96<sup>2</sup> КК України майно підлягатиме спеціальній конфіскації, якщо воно у цьому випадку використано (призначалося для використання) безпосередньо власником майна. Якщо є майно, що призначалося

(використовувалося) для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення матеріального кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення, не належало винуватому, а власник не знав про такі дії з його майном, воно не може бути предметом спеціальної конфіскації; остання можлива лише у разі пособництва власника майна у вчинення відповідного кримінального правопорушення. Водночас не береться до уваги, чи особа, яку мали схилити чи схилили до вчинення кримінального правопорушення, була обізнана про походження майна. Те саме стосується і випадків, коли майно призначалося (використовувалося) для фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення.

На підставі вищезазначеного, маємо сформулювати наступні висновки: поняття «схилення», як ознака закріплена у Загальній частині КК України, і як одна із обов'язкових ознак такого виду співучасників, як підбурювач, і як ознака випадків застосування спеціальної конфіскації. І хоча, досліджуване поняття в обидвох випадках з першого огляду формує уявлення, що це будь-які умисні дії, спрямовані на те, щоб збудити в іншій особі бажання чи добитися від неї згоди вчинити кримінально каране діяння (умовляння, підкуп, пропозиція, порада, переконування, примушування, погрози, застосування насильства тощо), проте, сутність «схилення» у ч. 4 ст. 27 КК України та п.2 ч. 1 ст. 96<sup>2</sup> КК України має різницю. Так, у ч. 4 ст. 27 КК України схилення, виступає однією із обов'язкових ознак для визначення виду співучасника, а відповідно й діянь, які його характеризують та відрізняють від інших співучасників в процесі вчинення кримінального правопорушення. У п. 2 ч. 1 ст. 96<sup>2</sup> КК України, виступає ознакою щодо випадків застосування спеціальної конфіскації. Закон розрізняє майно, що призначалося (винуватий планував його використовувати), і майно, що використовувалося (реально застосовувалося) для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення. І тут важливо не сприймати положення зазначені у п.2 ч. 1 ст. 96<sup>2</sup> КК України буквально, як підбурювання до вчинення кримінального правопорушення, коли підбурювач фактично схилив іншого співучасника до вчинення кримінального правопорушення, не вимагається аби адресат схилення насправді вчинив кримінальне правопорушення. Таким чином, маємо зазначити, що хоча поняття «схилення» і виступає наскрізним поняттям у Загальній частині КК України, проте враховуючи його різний характер та специфічне значення у ч. 4 ст. 27 КК України та п.2 ч. 1 ст. 96<sup>2</sup> КК України, маємо назвати його відособленим, тобто таким, який хоча і має однакове поняття, проте виділяється своїм змістом.

### **Література:**

1. Кримінальний кодекс України: Закон України № 2341-III від 05.04.2001р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 05.02.2024).
2. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. Х. : Право, 2013. Т. 2 : Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. 2013. 1040 с.
3. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; За заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2003. 1196 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. -4-те вид., переробл. та доповн. / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. К.: Юридична думка, 2007. 1184 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-116>

## **РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ РОЗУМНОСТІ В АДМІНІСТРАТИВНО-СУДОЧИННИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ**

**Крінціленко В'ячеслав Сергійович,**  
*аспірант*

*Запорізький національний університет  
м. Запоріжжя, Україна*

Заслуховувати справу протягом розумного періоду часу є складовою права бути заслуханим судом, передбаченим Конвенцією про захист прав людини [1]. Той самий стандарт сформульований у Конституції більшості держав світу, і Конституція України не є виключенням.

Правова визначеність як невід'ємний елемент верховенства права, закріплений у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, притаманна правовій системі у сфері як правотворчості, так і правозастосування, у тому числі в адміністративно-судочинних правовідносинах.

При цьому велике значення надається визначеності часових ознак при створенні актів права та використанні їх для регулювання суспільних відносин і захисту суб'єктивних прав особистості. Важливу роль відіграють показники якості верховенства права у часовому вимірі, що гарантує особам принцип легітимності очікувань, її впевненості у